

Arbeidsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Dato: 22.10.2013

Høring – utkast til endring i forskrift om sosiale tjenester for personer uten fast bopel

1. Innledning

Det vises til Arbeidsdepartementets høringsbrev av 22. juli 2013, der det foreslås endringer i § 4 i forskrift om sosiale tjenester til personer uten fast bopel i Norge.

Norsk senter for menneskerettigheter har inntil videre status som Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter i henhold til kongelig resolusjon av 21. september 2001. Dette gir senteret en formell rolle i overvåkingen av menneskerettighetene nasjonalt i henhold til FN's såkalte Paris-prinsipper. Som nasjonal institusjon for menneskerettigheter skal senteret bidra til større bevissthet om og bedre oppfyllelse av de internasjonalt vedtatte menneskerettighetene i Norge. Senteret skal videre ha en rådgivende funksjon overfor myndigheter og organisasjoner.

Høringsutkastet omhandler rett til økonomisk stønad og hjelp til å finne midlertidig botilbud i en nødsituasjon for personer som oppholder seg ulovlig i Norge. I departements høringsnotat drøftes behov for endringer som fastlegger hvor langt kommunens hjelpeplikt rekker i slike tilfeller. Departementet fremmer to alternative forslag. Det ene forslaget går ut på å oppheve forskriftens § 4 annet ledd og gå tilbake til den tidligere ordningen der slik bistand hjemles i ulovfestede nødrettsbetraktninger. Det andre forslaget går ut på å presisere den eksisterende bestemmelsen slik at hjelpeperioden angis å være kortvarig, og at det kan stilles krav om at søkeren bidrar til å muliggjøre egen retur.

2. Fravær av menneskerettslige vurderinger

Departementet viser til at en opphevelse av bestemmelsen ikke vil «få virkning for Norges forpliktelser i henhold til internasjonale konvensjoner, til å sikre en (etter forholdene) tilfredsstillende levestandard for alle som oppholder seg i landet.» Videre vises det til at Norges internasjonale forpliktelser fremgår av menneskerettsloven av 1999, og at loven gjennom §§ 2 og 3 er førende for all nasjonal lovgivning. Departementet antar likevel at «Norge må være forberedt på å møte kritikk for manglende ivaretagelse av grunnleggende behov for personer uten lovlig opphold fra Europarådet og FN» dersom man velger å oppheve gjeldende bestemmelse.

Norsk senter for menneskerettigheter
Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,
0130 OSLO
Kontoradr.:

Telefon: 22 84 20 01
Telefaks: 22 84 20 02
postmottak@jus.uio.no
www.humanrights.uio.no
Org.nr.: 971 035 854

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter vil bemerke at departementet, utover de nevnte betraktningene, ikke har foretatt noen nærmere vurdering av hvordan forslagene forholder seg til Norges internasjonale menneskerettighetsforpliktelser. Nasjonal institusjon understreker betydningen av at menneskerettslige aspekter blir grundig vurdert av norske myndigheter ved forslag om endringer i lov og forskrift, og peker på at menneskerettslige spørsmål skal identifiseres og drøftes av utredere i henhold til Utredningsinstruksen punkt 2.3.2:

«Forholdet til menneskerettighetene. Utredere skal vurdere og, der det er relevant, redegjøre for om menneskerettighetskonvensjonene stiller krav til myndighetene på det aktuelle området.»

Nasjonal institusjon vil påpeke at høringsnotatet inneholder forslag til endringer i en forskrift som berører grunnleggende menneskerettigheter og som er av stor betydning for enkeltindivider. Departementet bør derfor foreta en nærmere utredning av de menneskerettslige rammene på området.

3. Innspill til en menneskerettslig utredning

Nasjonal institusjon mener forslagene kan by på utfordringer i forhold til Norges menneskerettighetsforpliktelser, herunder FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK).¹ Uten å være ment som noen uttømmende liste nevnes enkelte sentrale konvensjonsbestemmelser som departementet bør ta med i vurderingen i det videre arbeidet med eventuelle endringer:

- Retten til sosial trygghet (ØSK artikkel 9)
- Retten til en tilfredsstillende levestandard (ØSK artikkel 11 nr. 1)
- Plikten til å sikre konvensjonens rettigheter uten diskriminering (ØSK artikkel 2 nr.2)

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter har avgitt generelle tolkningsuttalelser, såkalte «General Comments», om innholdet i konvensjonens rettigheter. Ved en utredning av spørsmålet om hvilket minimumsnivå av nødhjelp personer uten lovlig opphold har rett til i medhold av ØSK, bør følgende generelle kommentarer tas i betraktning:

- Generell kommentar nr. 3 om medlemsstatenes konvensjonsforpliktelser²
- Generell kommentar nr. 19 om retten til sosial trygghet³

---

¹ For utfyllende litteratur, se Klaus Kapuy, *The social security position of irregular migrant workers*, Intersentia Ltd. 2011; Ryszard Cholewinski, *Irregular migrants: access to minimum social rights*, council of Europe Publishing 2005.

² General comment No. 3: The nature of States parties obligations (Art. 2, par.1), avgitt 1. januar 1991.

³ General comment No. 19: The right to social security (Art. 9), avgitt 4. februar 2008.

-Generell kommentar nr. 20 om ikke-diskriminering i tilknytning til økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter⁴

Nasjonal institusjon har ikke anledning til å gå inn i de nærmere vurderingene av hvordan forslagene fra departementet forholder seg til Norges menneskerettsforpliktelser, men forutsetter at departementet vil gjøre dette i det videre arbeidet med forslagene.

Nasjonal institusjon har notert seg departementets redegjørelse for at det kan være behov for å endre forskriften, herunder de to alternative endringsforslagene. I den sammenheng vil Nasjonal institusjon fremheve viktigheten av at den løsningen som velges er egnet til å sikre en ensartet praksis og ivareta rettssikkerheten for berørte individer.

Oppsummert:

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter påpeker at forslagene må vurderes opp mot Norges internasjonale menneskerettsforpliktelser.

Kristin Høgdahl

Fungerende leder Nasjonal institusjon

Johannes F. Nilsen
Seniorkonsulent

---

⁴ General comment No. 20: Non-discrimination in economic, social and cultural rights, avgitt 2. juli 2009.

